

TÜRK DEVLETLERİ PARLAMENTER ASAMBLESİ

SOSYAL, KÜLTÜREL VE İNSANİ MESELELER KOMİSYONU

ONUNCU TOPLANTI

2 Mart 2023 (Çevrimiçi), Bişkek

RAPOR

Kaliteli Eğitim Konusunda BM Sürdürülebilir Kalkınma Amacına Ulaşmak İçin Pandemi Sonrası Dönemde Sınır Ötesi Eğitimin Geliştirilmesinde TÜRKPA Üyesi Ülkeler Arası İşbirliği

Kırgızistan Cumhuriyeti'nin Çolpon-Ata kentinde düzenlenen 11. TÜRKPA Genel Kurulu'nda kabul edilen 2023 Yılı Sekretarya Faaliyet Planı uyarınca, onuncu komisyon toplantısının ana gündem maddesi olarak **"Pandemi sonrası dönemde sınır ötesi eğitimin geliştirilmesinde TÜRKPA üyesi ülkeler arasında işbirliği"** konusunun ele alınmasına karar verilmiştir.

TÜRKPA üyesi devletler, Birleşmiş Milletler (BM) ve BM programlarının tam teşekküllü üyeleridir. Her TÜRKPA üyesi devlet, uzun vadeli kalkınma planlarına, özellikle yüksek öğretim bağlamında, eğitimin geliştirilmesi, erişilebilirliği ve güçlendirilmesi ile ilgili belirli hedeflere sahiptir.

Şu anda dünya çapında yaklaşık 235 milyon yüksek öğrenim öğrencisi bulunmaktadır. Yaklaşık 6 milyon öğrenci yurtdışında eğitim görmekte ve sayılarının 2025 yılına kadar 8 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. UNESCO'nun araştırmalarına göre, dünyanın farklı yerlerinde yüksek öğrenimin erişilebilirliği eşit değildir: en düşük öğrenci oranı toplam öğrencilerin %9 ile Afrika ülkeleri, Sahra Çölü'nün güney kesimleri; Orta ve Güney Asya'da % 25; Doğu, Güneydoğu Asya, Latin Amerika ve Karayip ülkelerinde % 40 ile % 50 arasındadır. BM Nüfus Fonu verilerine göre 2022 yılı sonuna kadar dünyanın toplam nüfusu 8 milyardır ve 15-64 yaş arası

nüfusun payı %65'tir. Dünya nüfusunun bu %65'i arasında öğrencilerin payı sadece %4,5 olarak görülmektedir.

2020 yılında Covid-19 salgını nedeniyle eğitim kurumlarının geçici olarak kapatılmasıyla eğitimin her seviyesindeki toplam öğrencilerin % 91'ini, yaklaşık 1,6 milyar kişiyi etkilemiştir. Bu durum sadece günlük hayatın akışı için değil, eğitim için de yeni yaklaşımlar ortaya koymayı gerekli kılmıştır.

2030 Gündemi, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) arasında dördüncüsü olan kapsayıcı ve adil kaliteli eğitimin dünya çapında uygulanıyor olmasını ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesini içermektedir. Bu amaca ulaşabilmek hem ulusal eğitim sisteminin geliştirilmesini hem de sınır ötesi eğitimin SKA-4'ün gerekliliklerini karşılama kapasitesinin genişletilmesini öngörmektedir.

AZERBAJCAN

Azerbaycan'da yüksek öğrenimin ortalama öğrenci sayısı her geçen yıl artmaktadır. 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenci sayısı, ülkenin toplam nüfusunun yaklaşık olarak % 2,1'si olan 216 bin kişiydi. Azerbaycan'da toplam 51 üniversite bulunmaktadır ve bunların bir kısmı Bakü dışında, ülkenin diğer şehirlerinde ve bölgelerinde bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) verilerine göre İnsani Gelişim Endeksi (İGE) Azerbaycan, yüksek sayılan 0.745 endeksi ile 191 ülke arasında 91. sırada yer almaktadır. Ayrıca, göstergeler yıldan yıla yükselmektedir. Yüksek İGE derecesi, ülkedeki eğitim düzeyinin Azerbaycan'daki nispeten yüksek yaşam standartlarını besleyen bir artış anlamına da gelmektedir.

Azerbaycan, yükseköğretim alanında TÜRKPA üyesi ülkelerle aktif işbirliği halindedir. İşbirliğinin çoğu, devlet organları ve üniversiteler arasındaki ikili anlaşmalara dayanan öğrenci değişimine dayanmaktadır.

Azerbaycan Bilim ve Eğitim Bakanlığı ve Kazakistan Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan anlaşma, her yıl beşer lisans ve doktora öğrencisinin değişimine imkan vermektedir. 2022-2023 eğitim ve öğretim döneminde 87 Kazakistan vatandaşı Azerbaycan üniversitelerinde okurken, Azerbaycanlı bir öğrenci, Kazakistan El-Farabi Ulusal Üniversitesi'nde eğitim hakkı kazanmıştır.

Mayıs 2021'de Azerbaycan Eğitim Kalite Güvence Ajansı (TKTA) ile Kazakistan Bağımsız Akreditasyon ve Derecelendirme Ajansı (IAAR) arasında bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Bu işbirliği, devletlerin eğitim standartları üzerine ortak değerlendirme programları için bir platform oluşturmaktadır.

Azerbaycan'ın sınır ötesi eğitimde işbirliğine yönelik çabaları, Azerbaycan Bilim ve Bakanı Sayın Emin Amrullaev'in Kazakistan'a yaptığı ziyarette ve Haziran 2022'de meslektaşı Bilim ve Yüksek Eğitim Bakanı Sayın Nurbek Sayasat ile yaptığı görüşme ile de pekiştirilmiştir.

Azerbaycan'ın öğrenci değişim programı da Kırgızistan ile uygulanmaktadır. 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında 15 Kırgızistan vatandaşı Azerbaycan'da lisans ve doktora programlarında eğitim almakta olup, bunlardan ikisinin eğitim bursu bulunmaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti ile eğitiminde geniş kapsamlı bir değişim programı yürütmektedir. Sadece 2022-2023 yıllarında 3036 Türkiye vatandaşı, Azerbaycan'da eğitim görmüştür. 2019-2023 yılları için Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Yükseköğretim Sisteminin Uluslararası Rekabet Gücünün Artırılması Devlet Programı kapsamında 434 Azerbaycan vatandaşı Türkiye'de doktora eğitimi almıştır. Gençleri yurtdışındaki prestijli üniversitelerde eğitim görmesine imkan veren Hükümet programı kapsamında 2022-2026 döneminde, 24 öğrenci Türkiye'nin 13 yükseköğretim kurumunda eğitim görme fırsatı bulmuştur.

Azerbaycan ve Türkiye arasındaki eğitim işbirliği, ikili ziyaretlerden ve Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurulu heyetinin Haziran 2022'de Azerbaycan Cumhuriyeti'ne yaptığı ziyaret sırasında Azerbaycan ve Türk üniversitelerinin 60 rektörünün toplantısı gibi hükümet düzeyinde çeşitli etkinliklere katılımdan oluşmaktadır.

Yukarıda belirtilenlere ek olarak Azerbaycan ve Türkiye, Azerbaycan'da iki mesleki eğitim kurumunun yeniden inşası çalışmalarında ve yeni bir Azerbaycan-Türk Üniversitesi kurulması konusunda işbirliği yapmaktadır.

2030 Gündemi Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına uygun olarak Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı 2021 yılında "Azerbaycan 2030: Sosyo-ekonomik Kalkınma İçin Ulusal Öncelikler" Kararnamesi'ni imzalamıştır. Bu stratejik belge, 5 Kasım 2022'de Bakü'de 46 ülkeden geniş bilim insanı ve uzmanın katılımıyla eğitim meseleleri üzerine düzenlenen 3. Uluslararası "Eğitimde Yeni Zorluklar" Forumu'nda ele alınmıştır.

KAZAKİSTAN

Kazakistan'da yüksek öğrenim gören öğrenci sayısı 575500 olup, ülkenin toplam nüfusunun %3'üne tekabül etmektedir. Resmi verilere göre Kazakistan'da 116 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır ve bunların dörtte biri devlete ait, %72'si özel, geri kalanı yabancı yükseköğretim kurumlarıdır.

BM Kalkınma Programı (UNDP) verilerine göre İnsani Gelişme Endeksi (İGE) Kazakistan 0,811 endeksi ile 191 ülke arasında çok yüksek sayılan 56. sırada yer alıyor. İGE göstergeleri bir miktar gerilemiş ancak küresel orandaki genel konum bir önceki yıla göre 3 sıra kadar yükselmiştir. Kazakistan'ın sosyo-ekonomik göstergelerine ve İGE'deki konumunun yükselmesine bakılarak, yükseköğretim öğrenci sayısının 5-6 yıl içinde 1 milyon kişiye ulaşması öngörülmektedir.

Kazakistan'da yukarıda belirtilen tüm öğrenciler arasında %3,9'u yabancı öğrencidir: %1,9'u BDT ülkelerinden, çoğunlukla Özbekistan'dan (%1,4); %2'si uzak ülkelere, çoğunlukla Hindistan'dan (%1,3) oluşmaktadır. Yabancı öğrencilerin Kazakistan'da eğitim almalarına yönelik ilgisi, ülkedeki yüksek öğrenimin modernleşmesine ve uluslararasılaşmasına ivme kazandırmaktadır. Bunlardan biri, eğitimin kalitesini güçlendirmeyi ve Kazakistan'ın ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmayı amaçlayan 2011-2020 dönemi için eğitimin geliştirilmesine ilişkin bir Devlet programıdır. Bunlardan biri, eğitimin kalitesini güçlendirmeyi ve Kazakistan'ın ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmayı amaçlayan 2011-2020 dönemi için eğitimin geliştirilmesine ilişkin bir hükümet programıdır. Yükseköğretimin uluslararasılaşması, Ülkenin 2015 yılında kabul edilen ve liselerde ve üniversitelerde İngilizce eğitim diline adım adım geçişi bekleyen "100 Somut Adım" Planına da yansımıştır. Bunun amacı, eğitimli insanların rekabet etme kapasitesinin artırılması ve eğitim sektörünün ihracat potansiyelinin artırılmasıdır. Söz konusu programın devamı, 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilmesi gereken iki hedefi olan başka bir hükümet programı haline geldi: Kazakistan'ın eğitiminin küresel rekabetçiliğinin artması ve bilimin ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasına katkısının artması. Uygulanması gereken görevler, kaliteli eğitim, kırsal ve kentsel eğitim düzeyleri arasındaki uçurumun azaltılması, eğitim sürecinin sırası dahil olmak üzere birçok SKH'ye cevap vermektedir.

2010 yılında Kazakistan Bologna Deklarasyonu'na katılmış ve Bologna sürecinin 47. ülkesi olmuştur. Bu gerçek, Kazakistan'daki Yesevi Kazak-Türk

Üniversitesi, Kazak-Alman Üniversitesi, Kazak-İngiliz Teknik Üniversitesi, Kazak-Amerikan Serbest Üniversitesi ve diğerleri gibi uluslararası ve ortak üniversitelerin çalışmalarını kolaylaştırmaktadır. Kazakistan'ın eğitim kurumları, *TASIS* ve *Tempus* gibi akademik programlar aracılığıyla yabancı ortaklarla işbirliği yapmaktadır.

Yasama düzeyinde, Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim Yasası (2007) ve diğer normatif yasal düzenlemeler tarafından desteklenen eğitim alanında uluslararası bir işbirliği bulunmaktadır. Kazakistan'da eğitimin uluslararasılaşması, yalnızca gelişmiş eğitim sistemlerine uyumu değil, aynı zamanda yabancı öğrencilerin Kazakistan'da eğitim görmesini ve yakın gelecekte sayılarını %10 artırmayı hedeflemektedir.

KIRGIZİSTAN

Kırgızistan'da ortalama yüksek mesleki eğitim alan öğrenci sayısı yaklaşık 231 bin kişi olup, bu ülkenin toplam nüfusunun %3,3'ünü oluşturmaktadır. İstatistiki verilere göre Kırgızistan'da 60 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır ve bunların 1/3'ü özeldir.

BM Kalkınma Programı verilerine göre İnsani Gelişim Endeksi (İGE) Kırgızistan, 0,692 endeksi ile orta düzey olarak kabul edilen 191 ülke arasında 118. sırada yer alıyor. Göstergeler önceki yıllara göre gelişim göstermiştir. Pozitif göstergeler, ülkenin genel sosyo-ekonomik ve eğitimsel gelişimindeki olumlu dinamiği yansıtmaktadır.

Kırgızistan'ın eğitim sistemi de uluslararasılaşma süreci içinde yer almaktadır. Söz konusu öğrencilerin %35'i yabancı uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Çoğu Orta Asya ülkelerinden. Kırgızistan'ın eğitim kurumları Mevlana, DAAD, Erasmus+, Fulbright programları çerçevesinde sıkı bir şekilde çalışmaktadır. Kırgızistan'ın eğitimin uluslararasılaşmasına katılımı, hem öğrenci ve akademik hareketliliği hem de Bologna Süreci içindeki program hareketliliğini kapsamaktadır.

Ekim 2022'de 1. Kırgızistan ve Azerbaycan Devletlerarası Konsey Toplantısı'nda iki devletin cumhurbaşkanları, somut bir program üzerinden eğitim alanındaki işbirliğinin, kapasite geliştirmedeki önemini ifade etmişlerdir.

Orta Asya'da yakın komşular olarak Kırgızistan ve Kazakistan, eğitim alanında işbirliğine ilişkin birçok ikili anlaşma ve memorandum imzalamıştır. Sonuncusu, hükümetler arasında eğitim alanında işbirliğine ilişkin 2006 tarihli Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına İlişkin Protokol'dür. Bu belge Mayıs

2022'de Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev'in Kırgızistan'a resmi ziyareti sırasında imzalanmıştır. Kırgız Cumhuriyeti'nde Kazakistan üniversitelerinin şube açmalarına izin veren bir işbirliği imkanı gündeme gelmiştir.

Kırgızistan ve Türkiye arasında eğitim alanında üniversiteler arası ikili ilişkilerden hükümetler arası ilişkilere kadar her düzeyde işbirliği göze çarpmaktadır. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Kırgızistan üniversitelerinde 1048 Türkiye vatandaşı, bunların 857'si iki ülke arasında eğitim köprüsü haline gelen Kırgız-Türk Manas Üniversitesi'nde öğrenim görmektedir. Türkiye'de ise 1649 Kırgız vatandaşı ücretli ve burslu olarak eğitim görmektedir.

Kırgızistan, SKA'nın öncelikleriyle birlikte her seviyede eğitimin geliştirilmesini öncelikli hedef olarak kabul eden 2040 Ulusal Kalkınma Stratejisi hazırlandı.

iyileştirmeye yönelik öncelikli ilgiyi dahil etti ve Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından "2021-2040 Eğitim Geliştirme Stratejisi" belgesi hazırlandı. Belgenin ana hedefleri, ulusal kültürel değerleri koruyarak nitelikli eğitim, eğitime erişilebilirlik ve modernliği vurgu yapması yönüyle Gündem 2030 Amaçları ile uyumludur.

TÜRKİYE

2021 yılı itibariyle Türkiye'de yükseköğretim öğrenci sayısı 8,4 milyon kişi seviyesine ulaşmıştır. Bu sayı son 18 yılda 1,6 milyondan bu seviyeye ulaşmıştır. Bugünün yüksek öğrenim öğrencilerinin sayısı, ülkenin tüm nüfusunun yaklaşık % 10'una denk gelmektedir. Türkiye'de 209 üniversite bulunmakta olup bunların 129'u devlet üniversitesidir.

BM Kalkınma Programı verilerine göre İnsani Gelişme Endeksi (İGE) Türkiye, 191 ülke arasında 0.838 endeksle 48. sırada yer alıyor ve bu endeks çok yüksek bir seviye olarak değerlendirilmektedir. Türkiye, gerek İGE göstergesi gerekse sıralamadaki yeri itibariyle, bir önceki araştırma yılına kıyasla yükselmiştir. Yüksek göstergeler, devletin yükseköğretime 2,5 milyar TL'den 36 milyar TL'ye çıkan bütçesinin yansımadır.

Dünyanın dört bir yanından yaklaşık 200 bin öğrenci Türkiye'de yüksek öğrenime devam etmektedir. Türkiye'de tüm yükseköğretim öğrencileri arasında kadın öğrencilerin oranı %49'a ulaşmıştır. SKA dördüncü maddenin uygulanmasının yanı sıra, Türkiye'de kadınların güçlendirilmesi ve eğitim de

dahil olmak üzere kapasitelerinin güçlendirilmesi ile ilgili SKA beşinci maddesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Türkiye ve Azerbaycan arasında eğitim alanında işbirliği çok sayıda ikili anlaşma ve memoranduma dayanmaktadır: Eğitim Bakanlıkları arasında karşılıklı mutabakat zaptı (28.02.1992); Eğitim, çalışma, uzman yardımı, teknik ve bilimsel işbirliğine ilişkin devletler arası anlaşma (03.05.1992); Bilimsel, teknik, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda kapsamlı işbirliğine ilişkin devletler arası anlaşma (09.02.1994), Eğitim alanında işbirliğine ilişkin hükümetler arası anlaşma (31.10.2017), Mesleki eğitim alanında işbirliğine ilişkin protokol (19.02.2021), Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı arasında Niyet Mektubu (23.02.2021), Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Maarif Vakfı arasında Protokol (20.05.2021), Eğitim Kalite Güvence Ajansı (TKTA) ile Türkiye Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) arasındaki Mutabakat Zaptı (26.07.2021).

Bu belgeler, devletlerin eğitim alanındaki işbirliği aracılığıyla eğitim kalitesinin geliştirilmesine hizmet etmektedir. Her iki ülkenin Milli Eğitim Bakanlarının ikili görüşmeleri, karşılıklı ziyaretleri ve deneyim alışverişi ziyaretleri, işbirliğinin pratik göstergeleridir. Eğitim alanında işbirliğinin sonuçları arasında, Azerbaycan eğitim kurumlarında okutulmak üzere "Ortak Türk Tarihi", "Türk Dünyası Coğrafyası" ve "Ortak Türk Edebiyatı" ders kitapları yer almaktadır.

Mesleki ve teknik eğitime yönelik eğitim projesi de TİKA'nın desteğiyle ülkeler arasında yürütülmektedir. Halihazırda bazı ortak Türk-Azerbaycan liseleri bulunmaktadır ve bu okullar Azerbaycan'da genel itibariyle yerel halka ve Türk vatandaşlarına hizmet vermektedir. Son dönemde iki taraf, Azerbaycan'da faaliyet gösterecek Türk-Azerbaycan ortak üniversitesinin kurulması için çalışmaktadır. Bu üniversitenin, Türkiye'nin önde gelen üniversitelerinde yer alan ve Azerbaycan'da rağbet gören bölümlere sahip olması planlanmaktadır.

Türkiye'nin eğitimde Kazakistan ile işbirliği, farklı düzeylerde çeşitli ikili anlaşmalara dayanmaktadır. Bunlardan ilki, iki tarafın devlet başkanları tarafından imzalanan Mutabakat Zaptı'dır (25.09.1991). Bu belge işbirliğinin daha da genişlemesine zemin hazırlamıştır: Eğitim, bilim, kültür ve spor alanlarında işbirliğine dair hükümetler arası anlaşma (01.05.1992); Yesevi adını taşıyan Türk-Kazak Üniversitesinin kurulmasına dair Anlaşma (31.10.1992); Eğitim Bakanlıkları arasında eğitim ve bilim alanında işbirliğine dair protokol (04.03.1997); Mesleki-teknik eğitime ilişkin eğitim bakanlıkları

arasındaki anlaşma (05.02.2007); Eğitim alanında işbirliğine ilişkin hükümetler arası anlaşma (10.05.2022) ve diğerleri. Bu belgeler, Kazakistan'da, Yesevi Üniversitesi'nin işleyişi de dahil olmak üzere, Türk ortaokulları ve liselerinin açılması ve işletilmesi için bir zemin oluşturmuştur. Bunun yanı sıra Kazakistan'ın ortaöğretim ve üniversitelerinde çok sayıda Türkçe kültür kursu ve dil dersi açılmaktadır. Sınır ötesi eğitim işbirliği, mesleki-teknik eğitim ve değişim programları projesi kapsamında da uygulanmaktadır. 2012-2017 yılları arasında Kazakistan'dan 363 eğitimci İstanbul'da bulunurken ve Türkiye'den 52 öğretmen Kazakistan'a saha ziyareti yaptı.

Türkiye ile Kırgızistan arasında ikili anlaşmalara, mutabakatlara ve protokollere dayalı işbirliği. Hükümetler arası eğitim, kültür ve bilim alanında işbirliği anlaşması (03.03.1992) devletler arasındaki eğitim işbirliğinin genişletilmesine ve derinleştirilmesine ivme kazandırmıştır. İşbirliği, Türk-Kırgız Anadolu Ortaokulu ve Türk-Kırgız Anadolu Kız Meslek Lisesi'nin kurulması; Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nin kurulması; Kırgızistan Üniversitesi Türk Eğitim Merkezi'nde Türkiye vatandaşlarına çalışma birimleri sağlanarak uygulanmaktadır. Çok boyutlu ilişkiler ve Ortak Ekonomik Komisyon bünyesinde de eğitim işbirliği çalışmaları yapılmaktadır.

Türkiye için eğitimin uluslararasılaşması sadece yabancı öğrencilere ev sahipliği yapmak ve yurtdışında okullar ve üniversiteler açmak şeklinde değil, aynı zamanda yurtdışında Türk öğrencilerin yüksek öğrenim görmesini de sağlamayı içermektedir. Türk Milli Eğitim Bakanlığı'nın verdiği bilgiye göre 14 ülkede yaklaşık 145 bin Türk öğrenci eğitim görmektedir. Bu öğrenciler daha çok Avrupa ülkelerinde ve ABD'de yer almaktadır.

SONUÇ

TÜRKPA üyesi ülkeler, eğitimin uluslararasılaşması sürecini yöneten tam teşekküllü aktörlerdir. Devlet ve yükseköğretim programlarını uygulayan üniversiteler ülkedeki eğitim kalitesinin yükseltilmesini ve de aynı zamanda uluslararası düzeyde teşvik edilmesini hedeflemiştir.

Eğitimin uluslararasılaşmasında, üniversitelere ait yeni kampüsler açılması, karma çift diploma programı ile ortak üniversiteler kurulması, eğitim hareketliliği programına uygun öğrenci ve akademisyen değişimi gibi yöntemlere başvurulmuştur.

TÜRKPA üye ülkeleri arasındaki sınır ötesi eğitim sadece yükseköğretimin akademik ve öğrenci hareketliliği ile sınırlı değildir. Ortaokul ve liselerde verilen eğitim için de uygulanmaktadır. Çoğunlukla Türkiye tarafından TÜRKPA üye ülkelerde açılan ortaokul, lise ve eğitim merkezlerinde sadece Türk vatandaşları ve etnik gruplar değil aynı zamanda ilgili ülke vatandaşları da eğitim almaktadır. İlköğretim ve lise düzeyindeki eğitim işbirlikleri, öğrencilerin birbirleriyle iletişimini, daha fazla bütünleşmesini ve eğitimde ortak algı ve anlayışın geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır.

TÜRKPA üyesi ülkelerin üniversiteleri, ikili uluslararası ilişkilerin yanı sıra, Türk Üniversiteler Birliği (TURKUNIB) bünyesinde 41 üniversitenin katılımıyla (Türk Devletleri teşkilatı himayesinde işbirliği programı) işbirliği yapmaktadır.

Sınır ötesi eğitimin yaygınlaştırılması, Bologna Sürecine dayalı Avrupa platformları kullanılarak yürütülmektedir. Azerbaycan, Kazakistan ve Türkiye buna bağlı olarak 2005, 1999 ve 2001 yıllarında Bologna Sürecine katılmışlardır. Kırgızistan, Bologna Sürecine tam olarak katılmamakla birlikte 15 Kırgız üniversitesi 2002-2015 yılları arasında Magna Carta Universitatum'u imzalayarak Bologna Sözleşmesi'ne katılmışlardır.

TÜRKPA üye devletlerinin işbirliği için her ikisi de Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi'ni (AKTS) kullanan Bologna Süreci ve TÜRKÜNİB Orhun Sürecini içine alan iki uluslararası platform ve bunlara bağlı 41 üniversite bulunmaktadır. TÜRKPA üye devletleri arasında eğitimin uluslararasılaşmasının en iyi uygulamaları olarak, halihazırda var olan bu işbirliği sistemi Türk devletlerinin eğitim sürecine dahil edilerek kullanılmaktadır.